

Великий князь київський

Ярослав Мудрий

965 років з дня смерті
(978/979 - 1054)

..Заклав Ярослав місто велике, біля того міста Золоті Ворота. Заклав і церкву Святої Софії, митрополичу, потім церкву на Золотих Воротах, а потім монастир Святого Георгія і святої Ірини, і стала при ньому віра християнська плодитися і поширюватися...

«Повість минулих літ»

Ярослав Володимирович - майбутній князь Ярослав Мудрий народився у 978 або у 979 році. Його мати - Рогніда, дочка князя Полоцька, який завоював батько, Володимир Великий. Перший досвід правителя Ярослав отримав дуже рано - у десятирічному віці князь Володимир призначив його намісником Ростова. Після смерті старшого брата Вишеслава Ярослав був переведений до Новгороду. У 1014 році він не захотів віддавати данину до Києва, батько почав готувати похід на Новгород, але несподівано помер. Ярослав узяв участь у міжусобній боротьбі за владу, в якій загинули його брати Борис, Гліб і Святослав. Він переміг київського князя Святополка і 1019 року зайняв київський престол.

Пізніше, 1026 року, за угодою із братом Мстиславом Ярослав поділив Руську землю по Дніпру: він отримав Київ з Правобережжям, а Мстислав - Чернігів з Лівобережжям.

Остаточне об'єднання Русі під владою Києва відбулося після смерті Мстислава у 1036 році. Князь Ярослав розбив і відкинув від Києва печенігів, відвоював у Польщі червенські міста і Белзьку волость, здійснив успішні походи проти племен Прибалтики. Він зменшив вплив варягів на Русі, і почав призначати на керівні посади людей, що населяли державу.

За літописними джерелами, першою дружиною Ярослава була Анна, з якою він мав сина Іллю, вочевидь, вона похована у Новгороді.

Під час правління Ярослава Мудрого Русь перетворилась на могутню європейську державу.

У 1019 році князь Ярослав узяв шлюб з дочкою шведського конунга Улофа Шетконунга – Інгігердою, з якою мав 10 дітей. Князь прагнув до зміцнення зовнішніх зв'язків, тому сприяв одруженню своїх дітей з нащадками правлячих династій Європи: дружиною сина Володимира стала Ода, дочка графа Лео-польда фон Штаде; Ізяслав одружився з донькою польського короля Мешка II Гертрудою; Святослав – з онукою німецького цісаря Генріха II Одою; Всеволод – з візантійською принцесою Марією; Ігор – з німецькою принцесою Кунігундою.

Доньки Ярослава - Єлизавета, Анастасія, Анна і Агата стали королевами чотирьох країн: Норвегії, Словаччини, Франції та Англії. За широкі родинні зв'язки князя прозивали «Шестем Європи».

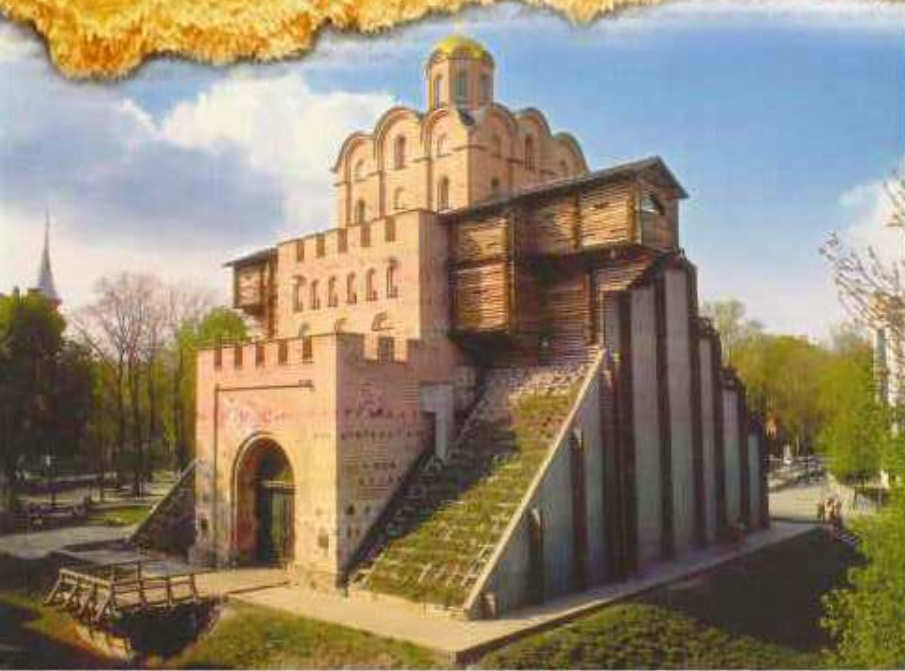

При дворі Ярослава Мудрого знаходили притулок колишні монархи: норвезький Олаф II Святий, англійський Едмунд Залізний Бік та його син Едвард Вигнанець. Ярослав Мудрий був у союзі з германськими цісарями Генріхом II, Конрадом II, Генріхом III. Великим досягненням князя у внутрішній політиці стало написання «Правди Ярослава» – першого збірника законів, який діяв на території Русі. Цей документ мав 18 статей, за більшість провинностей у ньому передбачалося грошове стягнення, а за кілька тяжких злочинів зберігалось право родичів постраждалого на кровну помсту. Щоб зберегти цілісність держави, і водночас забезпечити права своїх синів, Ярослав встановив систему наслідування, згідно з яким великокняжий престол у Києві дістав старший син – Ізяслав, Святослав отримав Чернігівщину, Муром і Тмуторокань, Всеволод – Переяславщину, Суздаль і Ростовщину, Ігор - Володимир Волинський, В'ячеслав - Смоленщину.

За часи правління Ярослава Мудрого Київ значно розширився, його територія збільшилася у 7 разів. Як свідчать тогочасні історики, за красою місто стало суперником Константинополя.

За сприяння Ярослава Мудрого була створена Київська митрополія, підпорядкована патріархові Константинополя, засновано перші монастирі на Русі: Св. Юрія, Св. Ірини, Києво-Печерська лавра.

За наказом князя були зведені Золоті Ворота – парадний в'їзд до Києва, прикрашений дорогоцінними металами та камінням. Після перемоги над печенігами у 1034 році, Ярослав наказав побудувати собор Святої Софії – найвеличніший храм держави. У оздобленні його фресками та мозаїками брали участь найкращі майстри з Греції.

Князь Ярослав дбав про розвиток культури і освіти, у містах будувались храми, відкривалися школи. Монастирі були важливими осередками, де створювали літописи, переписували книги, працювали школи іконопису.

За свідченнями істориків, Ярослав Мудрий мав велику власну бібліотеку, що складалася з кількох тисяч книг. На жаль, досі жодних слідів зібрання не віднайдено.

У спеціальному приміщенні собору Святої Софії ченці перекладали твори європейських авторів на давньоруську мову. Останні роки життя Ярослав провів у Вишгороді. Його поховали у Софійському соборі, як згодом і його дружину Ірину (Інгігерду).

У 1939-1940 рр. саркофаг Ярослава Мудрого розкривали для проведення експертизи.

Вік князя визначили близько 70 років, вдалося відтворити його зовнішній вигляд. Його зріст був 172-176 см. Ярослав мав пошкодження тазостегнового та колінного суглобів, незважаючи на це, князь добре їздив на коні, вправлявся з мечем і щитом.

*Пам'ятники великому князю Київської Русі встановлені у Києві, Харкові,
Полтаві, Білій Церкві, Богуславі. Ім'я Ярослава Мудрого носить
Національна бібліотека України.*

Підготовлено
науково-методичним відділом
НТБ КНУТД

